

۱۵-۱- مهم‌ترین سیاست‌های پولی مصوب در سال ۱۳۹۶

دستیابی به نرخ تورم تک‌رقمی ۹/۰ درصدی در سال ۱۳۹۵ پس از ۲۶ سال، لزوم بازبینی در نرخ‌های سود بانکی را با هدف تقلیل و منطقی‌سازی هزینه‌های تامین مالی تولید بیش از پیش تقویت نمود. به همین منظور، مهم‌ترین رویکرد بانک مرکزی در حوزه سیاست‌گذاری پولی در سال ۱۳۹۶ را می‌توان اصلاح تدریجی نرخ‌های سود بانکی به منظور کاهش رقابت ناسالم میان بانک‌ها و کاهش فشارهای نقدینگی برای بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی برشمرد. به تبع این رویکرد، بانک مرکزی ابتدا تلاش کرد از مسیر اتخاذ اقداماتی هماهنگ، زمینه‌ها و الزامات لازم جهت بازبینی در نرخ‌های سود بانکی را فراهم آورد. از جمله این اقدامات می‌توان به توقف فعالیت موسسات مالی غیر مجاز، مداخله در بازار بین بانکی ریالی، ایجاد هماهنگی‌های لازم با وزارت امور اقتصادی و دارایی برای انتقال معاملات ثانویه اوراق دولتی موسوم به اسناد خزانه به بازار سرمایه، تعدیل سهم گواهی سپرده و سپرده‌های بانکی از مجموع دارایی صندوق‌های سرمایه‌گذاری با درآمد ثابت و دستیابی به توافق و تعامل سازنده با خودروسازان در خصوص نرخ سود فروش مشارکتی خودرو اشاره کرد.

پس از فراهم شدن زمینه‌های لازم برای اصلاح نرخ سود بانکی، بانک مرکزی بخشنامه شماره ۹۶/۱۷۳۷۹۳ مورخ ۱۳۹۶/۶/۵ را در هشت بند و با هدف انتظام‌بخشی به نرخ‌های سود سپرده‌ها در بازار پول، کاهش هزینه تجهیز منابع بانک‌ها و

به تبع آن کاهش هزینه‌های تامین مالی اقتصاد، به شبکه بانکی ابلاغ نمود که پس از اعطای مهلت یک هفته‌ای، از تاریخ ۱۳۹۶/۶/۱۱ به اجرا درآمد. در این راستا، ضمن تاکید بر علی‌الحساب بودن نرخ سود بانکی در زمان عقد قرارداد با مشتری و با عنایت به مصوبات پیشین شورای پول و اعتبار (مصوبه یک‌هزار و دو یست و بیستمین جلسه مورخ ۱۳۹۵/۴/۸)، نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار یک‌ساله حداکثر معادل ۱۵ درصد و نرخ سود سپرده‌های کوتاه‌مدت عادی روزشمار حداکثر معادل ۱۰ درصد مورد تاکید قرار گرفت.

تا پیش از ابلاغ سیاست مزبور و تاکید بر لزوم رعایت سقف‌های نرخ سود ابلاغی توسط بانک‌ها، دامنه رقابت ناسالم در شبکه بانکی در زمینه نرخ‌های سود بانکی به تدریج نرخ سپرده‌های کوتاه‌مدت عادی یا روزشمار را نیز متأثر نمود و نرخ سود این سپرده‌ها افزایش یافته بود. افزایش نرخ سود و سیالیت سپرده‌های کوتاه‌مدت عادی موجب افزایش جذابیت سپرده‌های مزبور و اقبال سپرده‌گذاران به این نوع از سپرده‌ها شده بود. بخشنامه مزبور با انضباط‌بخشی به رفتار بانک‌ها و جلوگیری از رقابت ناسالم آنها در تجهیز منابع، ترکیب سپرده‌های بانکی را اصلاح نمود و با افزایش سهم سپرده‌های بلندمدت از کل سپرده‌های بانکی، شرایط بهتری را برای مدیریت بازار پول فراهم آورد. بازرسی‌های گسترده بانک مرکزی نیز نشان‌دهنده رعایت مناسب سقف‌های ابلاغی نرخ سود سپرده در بازار پول پس از ابلاغ این بخشنامه بود.

بسته اجرا شده توسط بانک مرکزی بود که از ۲۸ بهمن ۱۳۹۶ ارائه شد. در بسته سیاستی مزبور، انتشار گواهی سپرده ریالی ۲۰ درصدی تقریباً به مدت دو هفته (۱۳۹۶/۱۱/۲۸ تا ۱۳۹۶/۱۲/۱۰) به طول انجامید و نسبت به دو طرح دیگر مورد استقبال بیشتری قرار گرفت؛ به طوری که که میزان فروش اوراق گواهی سپرده ریالی توسط شبکه بانکی کشور به رقم ۲۴۳۶/۲ هزار میلیارد ریال بالغ گردید. در مجموع، اقدامات بانک مرکزی در ماه‌های شهریور و بهمن ۱۳۹۶ توانست از طریق کاهش سهم سپرده‌های کوتاه‌مدت از کل سپرده‌های بخش غیر دولتی (از ۴۵/۴ درصد در مرداد ۱۳۹۶ به ۲۶/۵ درصد در پایان سال ۱۳۹۶)، سیالیت نقدینگی را کاهش داده و تا حدودی عطش موجود جهت ورود نقدینگی به سایر بازارهای دارایی نظیر ارز و طلا را کاهش دهد.

۱۵-۲- عملکرد سیستم بانکی^(۱)

در سال ۱۳۹۶، دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی با رشدی معادل ۲۲/۱ درصد نسبت به سال قبل از آن به ۳۱۱۳۰/۸ هزار میلیارد ریال رسید. سایر دارایی‌ها با رشدی معادل ۲۴/۲ درصد (۲۰۰۶/۳ هزار میلیارد ریال افزایش) مهم‌ترین عامل افزایش دارایی‌ها بود. افزایش بدهی بخش غیر دولتی (با سود و درآمد سال‌های آتی) و دارایی‌های خارجی نیز به ترتیب با رشدی معادل ۱۹/۰ و ۲۵/۷ درصد (به ترتیب معادل ۱۷۴۱/۳ و ۱۴۹۸/۰ هزار میلیارد ریال افزایش) از دیگر عوامل مهم افزایش دارایی‌های سیستم بانکی بودند. در سمت بدهی‌های سیستم بانکی نیز نقدینگی و سایر بدهی‌ها (شامل سایر بدهی‌ها، حساب سرمایه سیستم بانکی، پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی و ودیعه ثبت سفارش کالاهای بخش غیر دولتی) به ترتیب با رشدی معادل ۲۲/۱ و ۱۷/۵ درصد (به ترتیب معادل ۲۷۶۵/۹ و ۱۵۸۴/۷ هزار میلیارد ریال افزایش) از مهم‌ترین عوامل افزایش بدهی‌های سیستم بانکی بودند.

یکی دیگر از اقدامات مهم انجام شده بانک مرکزی در راستای افزایش اثرگذاری سیاست‌های پولی در بازار پول در سال ۱۳۹۶، موضوع تکمیل ساماندهی و تعیین تکلیف موسسات غیر مجاز بود؛ به طوری که این بانک در استمرار رویکرد ساماندهی موسسات اعتباری غیر مجاز - که با اخذ مصوبه از شورای عالی امنیت ملی در سال ۱۳۹۳ و تدوین برنامه چهار مرحله‌ای به منظور ساماندهی نهادهای پولی آغاز شده بود- در سال ۱۳۹۶ با هماهنگی و همکاری سایر نهادهای ذی‌ربط موفق به توقف فعالیت موسسات اعتباری غیر مجاز شناسایی شده، گردید و گامی اساسی در انتظام‌بخشی به بازار پول برداشت. در این راستا، پس از هماهنگی با مرجع قضایی، تا پایان سال خط اعتباری معادل ۱۸۲/۰ هزار میلیارد ریال با هدف ساماندهی و تعیین تکلیف سپرده‌گذاران موسسات غیر مجاز به بانک‌های عامل در این زمینه پرداخت شد که در سایه اقدامات انجام شده و به تبع آن محدود شدن فعالیت موسسات اعتباری غیر مجاز، زمینه رفع کامل این معضل فراهم گردید.

در کنار اقدامات بانک مرکزی در زمینه کنترل نرخ سود بانکی در سال ۱۳۹۶، متغیرهای کلیدی اقتصاد نظیر نرخ ارز نیز تا نهم‌ماه سال ۱۳۹۶ از ثبات قابل قبولی برخوردار بود. لیکن به دلیل پاره‌ای از مشکلات که عمدتاً نشأت گرفته از تغییر شرایط و فضای بین‌المللی و انتظارات منفی به وجود آمده ناشی از احتمال عدم تداوم توافق هسته‌ای و خروج یک‌جانبه آمریکا از برجام بود، نرخ ارز در فصل پایانی سال ۱۳۹۶ با نوساناتی همراه شد که حضور هم‌زمان سفته‌بازان و سوداگران در این بازار نیز به انتظارات دامن زد و نگرانی‌هایی را برای آحاد مردم و فعالان اقتصادی به وجود آورد. متعاقب این تحولات و به منظور اعاده ثبات به بازار ارز، بانک مرکزی با هماهنگی دولت، مجموعه اقداماتی را در قالب یک بسته سیاستی کوتاه‌مدت اتخاذ کرد. انتشار اوراق گواهی سپرده ریالی با نرخ ۲۰ درصد، گواهی سپرده ریالی مبتنی بر ارز یک و دوساله با نرخ سود به ترتیب ۴/۵ و ۴/۰ درصد و طرح پیش‌فروش سکه بهار آزادی با قیمت قطعی شش‌ماهه ۱۴ میلیون ریال و یک‌ساله ۱۳ میلیون ریال، اجزای

۱- شامل بانک مرکزی، بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی، بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۶

جدول ۱۵-۱- اقلام عمده دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی (۱)

(هزار میلیارد ریال)

درصد تغییر	مانده در پایان سال					
	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴			
	۲۲/۱	۱۲/۹	۳۱۱۳۰/۸	۲۵۴۹۶/۶	۲۲۵۹۱/۷	دارایی‌ها
	۲۵/۷	*	۷۳۲۱/۵	۵۸۲۳/۵	۵۸۲۳/۰	دارایی‌های خارجی
	۱۹/۹	-۳/۵	۴۰۷۰/۱	۳۳۹۴/۱	۳۵۱۷/۵	بانک مرکزی
	۲۹/۰	۱۵/۰	۱۲۶۸/۱	۹۸۲/۷	۸۵۴/۷	بانک‌های دولتی
	۳۷/۱	-۰/۳	۱۹۸۳/۳	۱۴۴۶/۷	۱۴۵۰/۸	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
	۱۷/۷	۲۶/۴	۲۵۸۶/۱	۳۱۹۷/۵	۱۷۳۸/۶	بدهی بخش دولتی
	۱۹/۰	۲۴/۷	۱۰۹۱۸/۵	۹۱۷۷/۲	۷۳۶۲/۲	بدهی بخش غیر دولتی
	۲۴/۲	۸/۲	۱۰۳۰۴/۷	۸۲۹۸/۴	۷۶۶۷/۹	سایر
	۲۲/۱	۱۲/۹	۳۱۱۳۰/۸	۲۵۴۹۶/۶	۲۲۵۹۱/۷	بدهی‌ها
	۲۲/۱	۲۳/۲	۱۵۲۹۹/۸	۱۲۵۳۳/۹	۱۰۱۷۲/۸	نقدینگی
	۲۰/۸	-۳/۳	۷۴۲/۴	۶۱۴/۴	۶۳۵/۵	وام‌ها و سپرده‌های بخش دولتی
	۳۴/۹	-۱/۴	۴۴۶۶/۵	۳۳۱۰/۹	۳۳۵۸/۷	بدهی‌های ارزی
	۳۰/۰	-۷/۱	۱۹۱۰/۳	۱۴۶۹/۵	۱۵۸۱/۱	بانک مرکزی
	۳۶/۶	۲۱/۲	۹۵۱/۵	۶۹۶/۵	۵۷۴/۷	بانک‌های دولتی
	۴۰/۲	-۴/۸	۱۶۰۴/۷	۱۱۴۴/۹	۱۲۰۲/۹	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
	۱۷/۵	۷/۳	۱۰۶۲۲/۱	۹۰۳۷/۴	۸۴۲۴/۷	سایر (۲)

۱- شامل اقلام زیر خط نمی‌باشد.

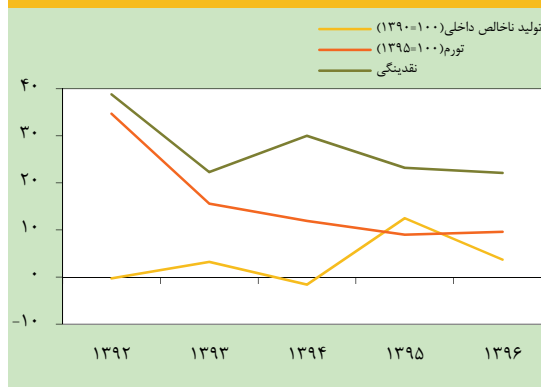
۲- شامل سایر بدهی‌ها، حساب سرمایه سیستم بانکی، پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی و ودیعه ثبت سفارش کالاهای بخش غیر دولتی نیز می‌باشد.

میزان ۲۳۵/۲ هزار میلیارد ریال و خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به میزان ۱۰۷/۲ هزار میلیارد ریال بود. علت افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی افزایش ۶۷۶/۰ هزار میلیارد ریالی دارایی‌های خارجی در مقابل افزایش ۴۴۰/۸ هزار میلیارد ریالی بدهی‌های خارجی بانک مرکزی بود. افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی نیز نتیجه افزایش ۸۲۲/۰ هزار میلیارد ریالی دارایی‌های خارجی و افزایش ۷۱۴/۸ هزار میلیارد ریالی بدهی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی بود.

۱۵-۲-۲- سیستم بانکی و بخش دولتی

در سال ۱۳۹۶، خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی با ۲۶۰/۶ هزار میلیارد ریال افزایش نسبت به سال ۱۳۹۵ به ۱۸۴۳/۷ هزار میلیارد ریال رسید. طی سال مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی ۸/۳ درصد (۴۸/۱) هزار

نمودار ۱۵-۱- روند برخی از متغیرهای عمده اقتصادی (درصد تغییر)

۱۵-۲-۱- سیستم بانکی و بخش خارجی

در سال ۱۳۹۶، خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی با رشدی معادل ۱۳/۶ درصد نسبت به سال قبل از آن (۳۴۲/۴) هزار میلیارد ریال افزایش) به ۲۸۵۵/۰ هزار میلیارد ریال رسید. این رشد فزاینده نتیجه افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی به

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

جدول ۱۵-۲- تغییر در خالص مانده بدهی بخش (هزار میلیارد ریال) دولتی به سیستم بانکی

سال	
۱۳۹۶	۱۳۹۵
بخش دولتی	
۲۶۰/۶	۴۸۰/۰
بانک مرکزی	۲۰/۴
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی)	۲۰۵/۹
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۲۳۱/۳
دولت	
۲۰۳/۲	۴۴۹/۲
بانک مرکزی (۱)	-۰/۱
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی)	۲۲۹/۷
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۲۱۹/۶
شرکت‌ها و موسسات دولتی	
-۴۲/۶	۳۰/۸
بانک مرکزی	۲۰/۵
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی) (۲)	-۱/۴
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۱۱/۷

۱- شامل کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی بابت یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۱۳۷۲ و بدهی دولت به بانک مرکزی بابت یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۱۳۸۱ می‌باشد.

۲- شامل بدهی بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز به دلیل یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۱۳۷۲ می‌باشد.

۱۵-۳- شبکه بانکی^(۲) و بخش غیر دولتی^(۳)

در سال ۱۳۹۶، مانده تسهیلات اعطایی^(۴) شبکه بانکی به بخش غیر دولتی با ۱۸/۵ درصد افزایش (۱۵۲۰/۶ هزار میلیارد ریال) به ۹۷۶۱/۳ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به رشد ۲۳/۸ درصدی سال قبل از آن، ۵/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. سهم مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی معادل ۸۲/۶ درصد از کل مانده تسهیلات اعطایی آنها به بخش‌های دولتی و غیر دولتی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال ۱۳۹۵ (۸۳/۶ درصد) ۱/۰ واحد درصد کاهش داشته است.

۲- شامل بانک‌های دولتی و غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

۳- ارقام متن و جداول این قسمت بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی است؛ لذا با ارقام مندرج در جداول پیوست که شامل سود و درآمد سال‌های آتی است، متفاوت می‌باشد.

۴- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول نیز می‌باشد.

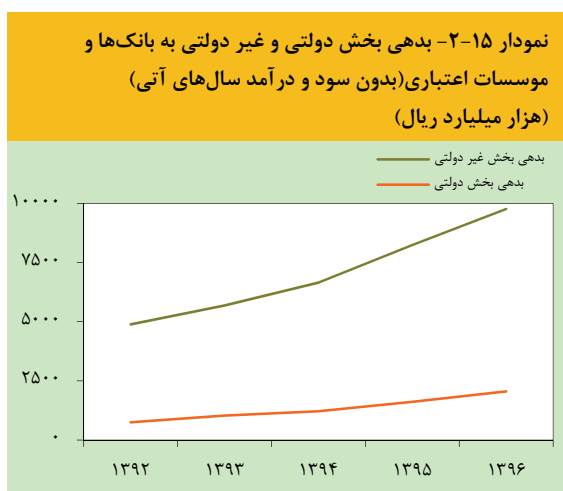
میلیارد ریال) کاهش یافت که این کاهش ناشی از رشد ۱/۸- درصدی بدهی دولت و کاهش ۱۴/۳ درصدی بدهی شرکت‌ها و موسسات دولتی به بانک مرکزی بود. از کل بدهی دولت به بانک مرکزی، معادل ۳۹/۲ هزار میلیارد ریال (۱۴/۶ درصد) مربوط به کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی بود^(۱). همچنین، ۸/۹ هزار میلیارد ریال از کل بدهی دولت به بانک مرکزی در پایان سال ۱۳۹۶ مربوط به یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۱۳۸۱ بود. در سال ۱۳۹۶، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک مرکزی معادل ۲۵/۹ درصد (۹۶/۶ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۱۰/۱/۵ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های دولت و کاهش ۴/۹ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های شرکت‌ها و موسسات دولتی نزد بانک مرکزی بود.

در سال مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی ۲۶/۹ درصد (۴۳۶/۷ هزار میلیارد ریال) افزایش داشت که عامل اصلی آن، افزایش ۲۷/۸ درصدی (۴۴۰/۹ هزار میلیارد ریال) بدهی دولت به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی بود که به ۲۰۲۵/۰ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۶ رسید. این امر عمدتاً ناشی از افزایش سرفصل مطالبات از دولت (مبالغ اصل و فرع تسهیلات تبصره‌ای اعطایی بانک‌ها که به تعهد دولت بوده و سررسید شده اما وصول نشده است) بود که با ۳۵۴/۲ هزار میلیارد ریال افزایش از ۱۴۷۰/۰ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۵ به ۱۸۲۴/۲ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۶ رسید. همچنین در پایان سال ۱۳۹۶، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۱۳/۰ درصد افزایش یافت و به ۲۷۲/۳ هزار میلیارد ریال رسید.

۱- حساب ذخیره تعهدات ارزی در سال ۱۳۷۲، پس از یکسان‌سازی نرخ ارز ایجاد شد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۶

بررسی تغییر در مانده تسهیلات اعطایی به تفکیک بخش‌های مختلف نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۶، بالاترین سهم (۴۰/۰ درصد) از افزایش در مانده خالص تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی، به فعالیت «ساختمان و مسکن» اختصاص داشت و به ترتیب فعالیت‌های «صادرات، بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه» (۳۷/۹ درصد)، «صنعت و معدن» (۱۵/۷ درصد) و «کشاورزی» (۶/۴ درصد) در مراتب بعدی اهمیت قرار داشتند.

مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تجاری دولتی به بخش غیر دولتی (بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی) با ۲۰/۶ درصد رشد (۲۶۱/۹ هزار میلیارد ریال افزایش) نسبت به پایان سال ۱۳۹۵ به ۱۵۳۲/۲ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۶ رسید. همچنین، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تخصصی به بخش غیر دولتی با ۱۴/۸ درصد رشد (۲۴۳/۷ هزار میلیارد ریال افزایش) به ۱۸۸۸/۰ هزار میلیارد ریال و مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی با رشد ۱۹/۱ درصدی (۱۰۱۵/۰ هزار میلیارد ریال افزایش) به ۶۳۴۱/۱ هزار میلیارد ریال رسید. بر این اساس، سهم بانک‌های تجاری دولتی و بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی از مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیر دولتی به ترتیب از ۱۵/۴ و ۶۴/۶ درصد در پایان سال ۱۳۹۵ به ۱۵/۷ و ۶۵/۰ درصد در پایان سال ۱۳۹۶ افزایش یافت؛ لیکن، سهم بانک‌های تخصصی از کل مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی از ۲۰/۰ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۱۹/۳ درصد در پایان سال ۱۳۹۶ کاهش یافت.

جدول ۱۵-۳- وضعیت تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی (۱)

(هزار میلیارد ریال)

سهم (درصد)		درصد تغییر		مانده در پایان سال			
۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۱۵/۷	۱۵/۴	۲۰/۶	۲۳/۷	۱۵۳۲/۲	۱۲۷۰/۳	۱۰۲۶/۶	بانک‌های تجاری دولتی
۱۹/۳	۲۰/۰	۱۴/۸	۱۲/۶	۱۸۸۸/۰	۱۶۴۴/۳	۱۴۶۰/۳	بانک‌های تخصصی و بانک‌های غیر دولتی
۶۵/۰	۶۴/۶	۱۹/۱	۲۷/۸	۶۳۴۱/۱	۵۳۲۶/۱	۴۱۶۸/۴	موسسات اعتباری غیر بانکی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۸/۵	۲۳/۸	۹۷۶۱/۳	۸۲۴۰/۷	۶۶۵۵/۳	شبکه بانکی

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

را به خود اختصاص دادند. در سال ۱۳۹۶، سهم عقود مرابحه، فروش اقساطی، جعاله، قرض‌الحسنه و سلف افزایش داشت و سهم عقود مشارکت مدنی، مشارکت حقوقی، مضاربه و سرمایه‌گذاری مستقیم نسبت به سال ۱۳۹۵ کاهش پیدا کرد.

بررسی ترکیب مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی در قالب عقود اسلامی در سال ۱۳۹۶ نیز نشان می‌دهد که عقود مشارکت مدنی و فروش اقساطی به ترتیب با ۳۷/۸ و ۲۶/۵ درصد سهم از کل تسهیلات، بخش عمده‌ای از تسهیلات اعطایی به بخش غیر دولتی

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

(درصد) جدول ۱۵-۴- سهم بخش‌های اقتصادی از تغییر در مانده خالص^(۱) تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی

۱۳۹۶			۱۳۹۵			
شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی	بانک‌های دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی	بانک‌های دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	
۶/۴	۰/۰	۱۷/۱	۵/۵	۱/۸	۱۴/۴	کشاورزی
۱۵/۷	۱۲/۰	۲۱/۸	۱۳/۲	۱۲/۷	۱۴/۵	صنعت و معدن
۴۰/۰	۵۲/۵	۱۸/۹	۹/۱	۴/۶	۲۰/۲	ساختمان و مسکن
۰/۸	۰/۲	۱/۹	-۰/۲	۰/۰	-۰/۷	صادرات
۳۷/۱	۳۵/۳	۴۰/۳	۷۲/۴	۸۰/۹	۵۱/۶	بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۱- مانده خالص تسهیلات اعطایی پس از کسر مانده بدهی مشتریان و تسهیلات اعطایی در کلیه سرفصل‌های مربوط به مابه‌التفاوت نرخ ارز، سود سال‌های آینده، سود و کارمزد سال‌های آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی (سهم بانک)، سود معوق و سود و کارمزد معوق، به دست آمده است. در ضمن، مانده تسهیلات اعطایی شامل عقود مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم نیز می‌باشد.

(درصد) جدول ۱۵-۵- ترکیب مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی به تفکیک عقود

شبکه بانکی		موسسات اعتباری غیر بانکی		بانک‌های تخصصی		بانک‌های تجاری		
۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	
۲۶/۵	۲۵/۶	۱۴/۱	۱۳/۹	۵۷/۲	۶۰/۳	۳۲/۲	۲۱/۷	فروش اقساطی
۱/۶	۱/۸	۱/۵	۱/۹	۰/۴	۰/۴	۳/۴	۳/۸	مضاربه
۳۷/۸	۴۲/۳	۴۸/۷	۵۲/۱	۱۷/۹	۲۰/۳	۲۲/۵	۳۴/۹	مشارکت مدنی
۵/۵	۵/۱	۶/۱	۵/۵	۲/۵	۲/۳	۷/۵	۷/۵	قرض الحسنه
۰/۳	۰/۳	۰/۲	۰/۲	۰/۴	۰/۲	۰/۸	۰/۹	اجاره به شرط تملیک
۰/۶	۰/۳	۰/۴	۰/۰	۰/۷	۰/۷	۱/۲	۱/۱	سلف
۲/۹	۳/۶	۳/۷	۴/۷	۱/۰	۱/۲	۲/۵	۳/۰	مشارکت حقوقی
۰/۷	۰/۹	۰/۷	۰/۹	۰/۳	۰/۳	۱/۴	۱/۸	سرمایه‌گذاری مستقیم
۴/۲	۳/۶	۲/۳	۲/۳	۴/۵	۴/۳	۱۰/۹	۷/۹	جعاله
۸/۱	۵/۳	۹/۱	۵/۸	۵/۴	۲/۶	۷/۹	۷/۲	مراجعه
۱۱/۸	۱۱/۲	۱۳/۲	۱۲/۷	۹/۷	۷/۴	۹/۷	۱۰/۲	سایر(۱)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۱- شامل آمار خرید دین، اموال معاملات و استصناع و همچنین، مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول می‌باشد.

اعتباری غیر بانکی به ترتیب معادل ۲/۲ و ۰/۶ واحد درصد افزایش یافت.

با توجه به نقش واحدهای تولیدی کوچک و متوسط در ایجاد اشتغال و در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی، در اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ «دستورالعمل تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط» توسط بانک مرکزی تهیه و به شبکه بانکی

در سال ۱۳۹۶، نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول به کل تسهیلات ریالی اعطایی شبکه بانکی به بخش‌های دولتی و غیر دولتی ۱۰/۳ درصد بود که در مقایسه با رقم مشابه در پایان سال ۱۳۹۵ (۹/۵ درصد)، معادل ۰/۸ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. طی دوره مورد بررسی، این متغیر در بانک‌های تجاری دولتی معادل ۰/۴ واحد درصد کاهش و در بانک‌های تخصصی و بانک‌های غیر دولتی و موسسات

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۶

جدول ۱۵-۷- عملکرد بانک‌ها در زمینه اعطای تسهیلات
(هزار میلیارد ریال) تکلیفی در سال ۱۳۹۶

مبلغ	
۱۴۶/۴	تسهیلات قرض‌الحسنه
۱۲۲/۵	ازدواج
۲۳/۹	سایر
۳۰۳/۷	سایر تسهیلات تکلیفی
۴۲/۵	خرید تضمینی محصولات استراتژیک کشاورزی
۵/۵	مسکن روستایی
۴۰/۴	مسکن مهر
۵/۵	بافت‌های فرسوده
۷/۴	مسکن اینترگران
۱۹۵/۰	تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط
	تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ مبنی بر ایجاد
۶/۴	اشتغال پایدار
۴۵۰/۱	کل تسهیلات تکلیفی

۱۵-۴- نقدینگی

در سال ۱۳۹۶، نقدینگی با رشدی معادل ۲۲/۱ درصد نسبت به سال ۱۳۹۵ به ۱۵۲۹۹/۸ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد نقدینگی در سال قبل از آن (۲۳/۲ درصد)، معادل ۱/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

جدول ۱۵-۸- نقدینگی برحسب عوامل تعیین‌کننده آن

درصد تغییر	مانده در پایان سال		
	۱۳۹۶	۱۳۹۵	
			پایه پولی
			(هزار میلیارد ریال)
۱۹/۰	۱۷/۳	۲۱۳۹/۸	۱۷۹۸/۳
۲/۶	۵/۱	۷/۱۵۰	۶/۹۷۰
			ضریب فزاینده نقدینگی
			نقدینگی
			(هزار میلیارد ریال)
۲۲/۱	۲۳/۲	۱۵۲۹۹/۸	۱۲۵۳۳/۹

مهم‌ترین عامل رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۶، رشد ۱۹/۰ درصدی پایه پولی بود. در سال مورد بررسی، پایه پولی عمدتاً به دلیل افزایش مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها افزایش یافت. ضریب فزاینده نقدینگی نیز با ۲/۶ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۵ به ۷/۱۵۰ رسید.

کشور ابلاغ گردید^(۱). در این راستا و در قالب مصوبات کارگروه استانی و تسهیلات مستقیم شبکه بانکی، در مجموع از ابتدای اجرای طرح تا پایان سال ۱۳۹۶ مبلغ ۳۶۲/۹ هزار میلیارد ریال تسهیلات در اختیار ۵۲/۴ هزار بنگاه تولیدی کشور قرار گرفت.

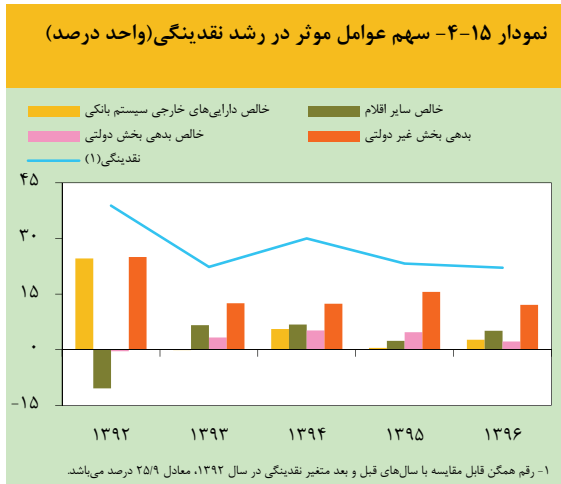
جدول ۱۵-۶- نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول (غیر جاری) شبکه بانکی به کل تسهیلات اعطایی (ریالی) (۱) (درصد)

تغییر	سال	
	۱۳۹۶	۱۳۹۵
بانک‌های تجاری	۷/۲	۷/۶
بانک‌های تخصصی	۲/۲	۷/۸
بانک‌های غیر دولتی و موسسات	۰/۶	۱۱/۳
اعتباری غیر بانکی	۰/۶	۱۰/۷
شبکه بانکی	۰/۸	۹/۵

۱- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول بخش‌های دولتی و غیر دولتی می‌باشد.

تسهیلات تکلیفی بانک‌ها و موسسات اعتباری در سال ۱۳۹۶ معادل ۴۵۰/۱ هزار میلیارد ریال بود که از این میزان، ۱۴۶/۴ هزار میلیارد ریال مربوط به تسهیلات قرض‌الحسنه (۳۲/۵ درصد) و بقیه ۳۰۳/۷ هزار میلیارد ریال مربوط به سایر تسهیلات تکلیفی بود. از کل ۱۴۶/۴ هزار میلیارد ریال تسهیلات قرض‌الحسنه، معادل ۸۳/۷ درصد (۱۲۲/۵ هزار میلیارد ریال) صرفاً مربوط به تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و بقیه ۲۳/۹ هزار میلیارد ریال) مربوط به اشتغال مددجویان، مشاغل خانگی و ستاد دیه بود. سایر تسهیلات تکلیفی نیز معادل ۳۰۳/۷ هزار میلیارد ریال بود که ۴۳/۵ هزار میلیارد ریال آن مربوط به خرید تضمینی محصولات استراتژیک کشاورزی و ۴۰/۴ هزار میلیارد ریال آن مربوط به تسهیلات طرح مسکن مهر بود^(۲).

۱- بخشنامه شماره ۹۵/۲۷۵۷۷ مورخ ۱۳۹۵/۲/۱ موضوع ابلاغ «دستورالعمل تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط»
۲- به موجب مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۶/۳۱ شورای پول و اعتبار، سقف کلی تسهیلات مسکن مهر ۵۵۵/۴ هزار میلیارد ریال می‌باشد و سهمیه جداگانه‌ای برای سال ۱۳۹۶ تعیین نشده است.

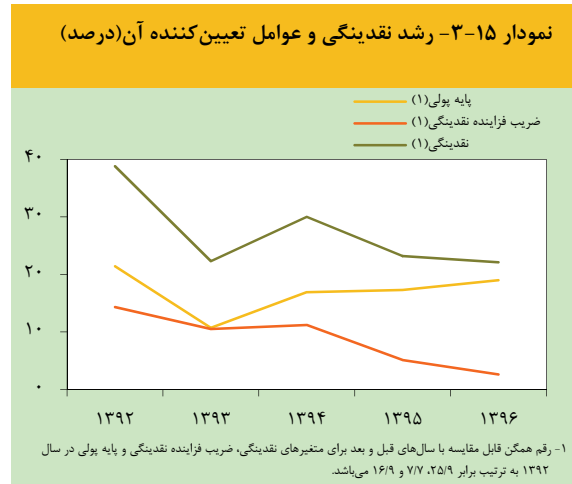

۱۵-۴-۱- پایه پولی

در سال ۱۳۹۶، مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها با ۳۲/۴ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۵ و سهمی فزاینده معادل ۱۸/۰ واحد درصد، مهم‌ترین عامل فزاینده رشد پایه پولی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال ۱۳۹۵ (سهم فزاینده ۱۰/۵ واحد درصدی در رشد ۱۷/۳ درصدی پایه پولی) به میزان ۷/۵ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. علی‌رغم اقدامات بانک مرکزی در زمینه کنترل اضافه‌برداشت بانک‌ها و موسسات اعتباری و همچنین تبدیل اضافه‌برداشت‌ها به خط اعتباری از طریق سپرده‌گذاری در بازار بین‌بانکی، به دلیل مشکلات ترازنامه‌ای بانک‌ها، روند افزایشی بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی در سال ۱۳۹۶ نیز همچنان تداوم یافت.

(واحد درصد) جدول ۱۵-۹- سهم عوامل موثر در رشد پایه پولی

سال		
۱۳۹۶	۱۳۹۵	
۱۳/۱	-۰/۸	خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی
-۸/۰	۱/۳	خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی
۱۸/۰	۱۰/۵	مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها
-۴/۱	۶/۳	خالص سایر اقلام
۱۹/۰	۱۷/۳	پایه پولی (درصد)

بررسی عوامل موثر بر رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۶

نشان می‌دهد که خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی با ۲۴/۲ درصد رشد، سهمی فزاینده معادل ۱۹/۴ واحد درصد در رشد نقدینگی داشت. در میان خالص دارایی‌های داخلی، بدهی بخش غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی (بدون سود و درآمد سال‌های آتی) و خالص سایر اقلام به ترتیب با ۱۸/۵ و ۳۱۹/۶ درصد رشد و سهمی فزاینده معادل ۱۲/۱ و ۵/۱ واحد درصد، مهم‌ترین عوامل رشد نقدینگی بودند. خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی سهمی فزاینده معادل ۲/۲ واحد درصد در رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۶ داشت. خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی نیز با ۱۳/۶ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، سهمی فزاینده معادل ۲/۷ واحد درصد در رشد نقدینگی داشت.

(واحد درصد) جدول ۱۵-۹- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی

سال		
۱۳۹۶	۱۳۹۵	
۲/۷	۰/۵	خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی
۱۹/۴	۲۲/۷	خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی
۲/۲	۴/۷	خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی
۲/۵	۴/۴	دولت
-۰/۳	۰/۳	شرکت‌های دولتی
۱۲/۱	۱۵/۶	بدهی بخش غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی (۱)
۵/۱	۲/۴	خالص سایر اقلام
۲۲/۱	۲۳/۲	نقدینگی (درصد)

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۶

۱۵-۴-۲- ضریب فزاینده نقدینگی

ضریب فزاینده نقدینگی با ۲/۶ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، به ۷/۱۵۰ در پایان سال ۱۳۹۶ رسید. در پایان سال ۱۳۹۶، «نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها» و «نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده‌ها» (به ترتیب معادل ۶/۳ و ۱۶/۷ درصد) کاهش یافت که این امر موجب شد ضریب فزاینده نقدینگی از محل کاهش دو جزء مزبور به ترتیب معادل ۰/۱۰۸۷ و ۰/۰۹۹۷ واحد افزایش یابد. در مقابل، «نسبت سپرده قانونی به کل سپرده‌ها» با ۱/۰ درصد افزایش موجب کاهش ۰/۰۲۸۴ واحدی ضریب فزاینده نقدینگی گردید.

جدول ۱۵-۱۱- عوامل موثر بر ضریب فزاینده نقدینگی

سهم هر یک از اجزا در تغییرات ضریب در سال ۱۳۹۶	پایان سال		
	۱۳۹۶	۱۳۹۵	
نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها	۰/۰۳۰	۰/۰۳۲	۰/۱۰۸۷
نسبت سپرده‌های قانونی به کل سپرده‌ها	۰/۱۰۴	۰/۱۰۳	-۰/۰۲۸۴
نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده‌ها	۰/۰۱۰	۰/۰۱۲	۰/۰۹۹۷
ضریب فزاینده نقدینگی	۷/۱۵۰	۶/۹۷۰	۰/۱۸۰۰

۱۵-۵- ترکیب نقدینگی

ترکیب نقدینگی در سال ۱۳۹۶ نشان‌دهنده کاهش سهم پول از ۱۳/۰ درصد در پایان سال ۱۳۹۵ به ۱۲/۷ درصد در پایان سال ۱۳۹۶ می‌باشد. در مقابل، سهم شبه پول از نقدینگی با ۰/۳ واحد درصد افزایش به ۸۷/۳ درصد در پایان سال ۱۳۹۶ رسید.

در سال مورد بررسی، خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با ۱۲/۲ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۵ و سهمی فزاینده معادل ۱۳/۱ واحد درصد دیگر عامل فزاینده رشد پایه پولی بود.

خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی نیز با ۷۱/۴ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۵ و سهمی کاهنده معادل ۸/۰ واحد درصد، مهم‌ترین عامل کاهنده رشد پایه پولی در سال مذکور بود. این میزان کاهش در خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی در سال ۱۳۹۶، نتیجه کاهش ۸/۳ درصدی بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی (سهم از رشد ۲/۷- واحد درصدی در رشد پایه پولی) در مقابل افزایش ۲۵/۹ درصدی سپرده‌های بخش دولتی (سهم از رشد ۵/۳- واحد درصدی در رشد پایه پولی) بوده است.

خالص سایر اقلام بانک مرکزی با ۵/۵ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۵ و سهمی کاهنده معادل ۴/۱ واحد درصد، دیگر عامل کاهنده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۶ بود. در صورت حذف اثر تغییرات صورت گرفته در نرخ ارز در ریالی کردن اقلام ارزی ترازنامه‌ای بانک مرکزی، سهم خالص سایر اقلام بانک مرکزی از رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۶ از ۴/۱- واحد درصد به ۶/۹ واحد درصد خواهد رسید.

جدول ۱۵-۱۲- نقدینگی برحسب پول و شبه پول

(هزار میلیارد ریال)

سهم نسبت به نقدینگی (درصد)	درصد تغییر		مانده در پایان سال			
	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
پول	۱۲/۷	۱۹/۴	۱۹/۳	۱۹۴۶/۷	۱۶۳۰/۳	۱۳۶۷/۰
اسکناس و مسکوک در دست اشخاص	۲/۹	۱۲/۶	۵/۸	۴۴۲/۷	۳۹۳/۳	۳۷۱/۹
سپرده دیداری بخش غیر دولتی	۹/۸	۲۱/۶	۲۴/۳	۱۵۰۴/۰	۱۲۳۷/۰	۹۹۵/۱
شبه پول	۸۷/۳	۲۲/۵	۲۳/۸	۱۳۳۵۳/۱	۱۰۹۰۳/۶	۸۸۰۵/۸
سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز	۵/۲	۳۳/۰	۲۸/۳	۸۰۱/۹	۶۰۲/۹	۴۶۹/۸
سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار	۸۰/۷	۲۱/۹	۲۳/۶	۱۲۳۳۹/۱	۱۰۱۲۳/۱	۸۱۸۷/۴
سپرده‌های متفرقه	۱/۴	۱۹/۴	۱۹/۵	۲۱۲/۱	۱۷۷/۶	۱۴۸/۶
نقدینگی	۱۰۰/۰	۲۲/۱	۲۳/۲	۱۵۲۹۹/۸	۱۲۵۳۳/۹	۱۰۱۷۲/۸

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و سپرده‌های کوتاه‌مدت ویژه در مقایسه با سال ۱۳۹۵ کاهش و سهم سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های بلندمدت افزایش یافت. همچنین، سهم سپرده‌های متفرقه در سال ۱۳۹۶ در مقایسه با سال ۱۳۹۵ بدون تغییر بود.

جدول ۱۵-۱۴- ترکیب شبه پول (درصد)		
پایان سال		
۱۳۹۶	۱۳۹۵	
۶/۰	۵/۵	سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز(۱)
۹۲/۴	۹۲/۹	سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار
۲۶/۴	۳۸/۹	کوتاه‌مدت عادی
۳/۱	۹/۶	کوتاه‌مدت ویژه
۶۲/۹	۴۴/۴	بلندمدت
۱/۶	۱/۶	سپرده‌های متفرقه(۲)

۱- شامل سپرده‌های صندوق پس‌انداز مسکن بانک مسکن نیز می‌باشد.
 ۲- شامل پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی، سپرده نقدی ضمانت‌نامه‌ها، وجوه اداره شده مصرف نشده، پیش‌دریافت بابت تسهیلات و وجوه صندوق بازنشتگی و پس‌انداز کارکنان بانک‌ها می‌باشد.

بررسی اجزای سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت نشان می‌دهد که در سال مورد بررسی، سهم سپرده‌های یک‌ساله از کل سپرده‌های بلندمدت با ۹/۱ واحد درصد تغییر، از ۸۵/۶ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۹۴/۷ درصد در سال ۱۳۹۶ افزایش یافت. در مقابل، سهم سپرده‌های پنج‌ساله با ۸/۳ واحد درصد کاهش از ۱۳/۱ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۴/۸ درصد در سال ۱۳۹۶ رسید. سهم سپرده‌های دو، سه و چهارساله نیز به ترتیب از ۰/۹، ۰/۲ و ۰/۲ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۰/۳، ۰/۱ و ۰/۱ درصد در سال ۱۳۹۶ کاهش یافت. ممنوعیت افتتاح سپرده با سررسید بیشتر از یک سال توسط بانک‌ها در اردیبهشت ماه ۱۳۹۳ و استمرار این ممنوعیت در سال‌های بعد مهم‌ترین دلیل کاهش سهم سپرده‌های بلندمدت بالاتر از یک سال در سال ۱۳۹۶ بود.

علاوه بر جذابیت نرخ‌های سود سپرده‌های غیر دیداری در مقابل پول، بخشی از افزایش سهم شبه‌پول در نقدینگی به دلیل رشد فزاینده استفاده از بانکداری الکترونیکی و کارت‌های پرداخت متصل به سپرده‌های کوتاه‌مدت بوده است.

۱۵-۵-۱- پول

در سال ۱۳۹۶، حجم پول با ۱۹/۴ درصد افزایش نسبت به سال قبل آن به ۱۹۴۶/۷ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد سال ۱۳۹۵ (۱۹/۳ درصد) به میزان ۰/۱ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. افزایش رشد سپرده‌های دیداری بخش غیر دولتی به میزان ۲۱/۶ درصد در سال ۱۳۹۶ نسبت به پایان سال ۱۳۹۵، مهم‌ترین عامل افزایش رشد حجم پول در سال مزبور بود.

سهم سپرده‌های دیداری در پول از ۷۵/۹ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۷۷/۳ درصد در سال ۱۳۹۶ افزایش یافت. در مقابل، سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در ترکیب پول از ۲۴/۱ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۲۲/۷ درصد در سال ۱۳۹۶ کاهش یافت.

جدول ۱۵-۱۳- ترکیب پول (درصد)

پایان سال		
۱۳۹۶	۱۳۹۵	
۲۲/۷	۲۴/۱	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص
۷۷/۳	۷۵/۹	سپرده دیداری بخش غیر دولتی

۱۵-۵-۲- شبه پول

در سال مورد بررسی، شبه‌پول با رشدی معادل ۲۲/۵ درصد به ۱۳۳۵۳/۱ هزار میلیارد ریال رسید و سهم آن در نقدینگی از ۸۷/۰ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۸۷/۳ درصد در سال ۱۳۹۶ افزایش یافت. در بین اجزای شبه‌پول، سهم

۱۵-۷- منابع و مصارف بانک‌های تخصصی

در سال ۱۳۹۶، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تخصصی معادل ۳۸۹/۹ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از این میزان افزایش، معادل ۳۵/۲ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۳۵۴/۷ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. به دلیل افزایش سپرده‌های قانونی به میزان ۳۰/۰ هزار میلیارد ریال و همچنین افزایش اسکناس و مسکوک در صندوق به میزان ۰/۷ هزار میلیارد ریال، منابع مسدود بانک‌های مزبور معادل ۳۰/۷ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. در این سال منابع آزاد از محل سپرده‌های بخش غیر دولتی در بانک‌های تخصصی معادل ۳۵۹/۲ هزار میلیارد ریال افزایش نشان داد که با در نظر گرفتن سایر منابع (بدهی به بانک مرکزی، بدهی‌های ارزی، بدهی به سایر بانک‌ها و سایر وجوه)، کل منابع آزاد اعتباری بانک‌های تخصصی معادل ۳۱۴/۷ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از این محل، بدهی بخش‌های غیر دولتی و دولتی به ترتیب معادل ۲۴۳/۷ و ۷۱/۰ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. بدهی بانک‌های تخصصی به بانک مرکزی با ۴/۵ درصد (۲۲/۳ هزار میلیارد ریال) کاهش نسبت به سال ۱۳۹۵ به ۴۷۲/۱ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۶ رسید.

۱۵-۸- منابع و مصارف بانک‌های غیر دولتی و

مؤسسات اعتباری غیر بانکی^(۳)

در سال ۱۳۹۶، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های غیر دولتی و مؤسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۱۸/۲ درصد (۱۵۷۷/۰ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت. از این میزان

(درصد) جدول ۱۵-۱۵- ترکیب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت

	پایان سال		
	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴
یک‌ساله	۹۴/۷	۸۵/۶	۷۷/۱
دو‌ساله	۰/۳	۰/۹	۴/۰
سه‌ساله	۰/۱	۰/۲	۰/۴
چهارساله	۰/۱	۰/۲	۰/۳
پنج‌ساله	۴/۸	۱۳/۱	۱۸/۲

۱۵-۶- منابع و مصارف بانک‌های تجاری دولتی

حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تجاری دولتی در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال قبل از آن ۳۳/۰ درصد رشد (۷۴۹/۶ هزار میلیارد ریال افزایش) داشت. از این میزان افزایش، معادل ۶۸/۲ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۶۸۱/۴ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. طی این سال منابع مسدود بانک‌های تجاری دولتی معادل ۸۳/۵ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که این امر در نتیجه افزایش سپرده قانونی به میزان ۸۴/۷ هزار میلیارد ریال و کاهش اسکناس و مسکوک در صندوق به میزان ۱/۲ هزار میلیارد ریال بود. همچنین، حساب سرمایه بانک‌های تجاری دولتی معادل ۰/۸ هزار میلیارد ریال کاهش و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی به میزان ۱۸/۷ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. با توجه به افزایش منابع بانک‌های تجاری دولتی، ۲۶۱/۹ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی^(۱) و ۱۰۱/۷ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی^(۲) به این بانک‌ها افزوده شد.

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

۲- در متن و جداول مربوط به منابع و مصارف بانک‌ها، بدهی بخش دولتی شامل اوراق مشارکت دولتی نمی‌باشد، لذا با رقم بدهی بخش دولتی در جداول خلاصه دارایی‌ها و بدهی‌های بانک‌ها متفاوت است.

۳- شامل بانک‌های موضوع اصل ۴۴ نیز می‌باشد.

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

افزایش، معادل ۱۶۳/۶ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۱۴۱۳/۴ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. در سال مزبور، منابع مسدود بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۱۷۵/۴ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۱۷۴/۸ هزار میلیارد ریالی سپرده قانونی و ۰/۶ هزار میلیارد ریالی اسکناس و مسکوک در صندوق بانک‌های مزبور بود. همچنین در سال ۱۳۹۶، حساب سرمایه بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۱۴۱/۰ هزار میلیارد ریال کاهش یافت. سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی نزد بانک‌های مذکور نیز در این سال معادل ۹/۶ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از محل منابع مذکور، معادل ۱۰۱۴/۲ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی و ۱۷۷/۳ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی افزوده شد.

۱۵-۹- واحدها و کارکنان شبکه بانکی

در سال ۱۳۹۶، تعداد واحدهای بانکی اعم از شعبه و باجه در داخل و خارج از کشور با ۱/۷ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۵ به ۲۳۰۰۹ واحد رسید که از این تعداد، ۲۲۹۶۲ واحد در داخل و بقیه در خارج از کشور قرار داشتند. در بین کلیه بانک‌ها، بانک‌های ملی ایران و صادرات ایران به ترتیب با سهم‌هایی معادل ۱۴/۳ و ۱۲/۲ درصد بیشترین سهم از تعداد واحدهای بانکی داخل کشور را به خود اختصاص دادند.

بررسی میزان اشتغال به کار در شبکه بانکی نشان می‌دهد که تعداد کارکنان شبکه بانکی با ۲/۵ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۵ به ۲۱۷۱۲۷ نفر در سال ۱۳۹۶ رسید. تعداد کارکنان بانک‌های تجاری دولتی، بانک‌های تخصصی دولتی و بانک‌های

جدول ۱۵-۱۶- پراکندگی واحدهای بانکی (۱)

سال		
۱۳۹۶	۱۳۹۵	
۲۲۹۶۲	۲۳۳۷۰	داخل کشور
۵۴۵۲	۵۴۸۸	بانک‌های تجاری
۳۷۸۴	۳۸۲۸	بانک‌های تخصصی
		بانک‌های غیر دولتی و
۱۳۷۲۶	۱۴۰۴۴	موسسات اعتباری غیر بانکی
۴۷	۴۵	خارج کشور
۱۴	۱۳	ملی ایران
۲۲	۲۲	صادرات ایران
۲	۲	تجارت
۴	۴	ملت
۳	۳	سپه
۲	۱	پارسیان
۲۳۰۰۹	۲۳۴۱۵	شبکه بانکی

۱- شامل نمایندگی نمی‌باشد.

در سال مورد بررسی، متوسط تعداد کارکنان در هر واحد بانکی ۹/۴ نفر بود که نسبت به سال ۱۳۹۵، معادل ۱/۱ درصد کاهش یافته است. همچنین، نسبت جمعیت کل کشور به ازای هر واحد بانکی (داخل کشور) به ۳۵۳۱ نفر رسید که نسبت به رقم سال ۱۳۹۵ به تعداد ۱۱۱ نفر افزایش نشان می‌دهد.

طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی از نظر سطوح تحصیلی در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم کارکنان مقاطع کارشناسی و بالاتر رو به افزایش و در مقابل، سهم کارکنان مقاطع کاردانی، دیپلم و زیر دیپلم رو به کاهش بوده است؛ به‌طوری‌که سهم دارندگان مدارج تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری از کل کارکنان با ۴/۱ واحد درصد افزایش از ۵۹/۹ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۶۴/۰ درصد در سال ۱۳۹۶ رسید. در مقابل، مجموع سهم دارندگان مدارج تحصیلی کاردانی، دیپلم و زیر دیپلم با همان میزان کاهش از ۴۰/۱ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۳۶/۰ درصد در سال ۱۳۹۶ رسید.

جدول ۱۵-۱۷- طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی برحسب مدارج تحصیلی

(نفر- درصد)

۱۳۹۶		۱۳۹۵		۱۳۹۴		
تعداد	سهم	تعداد	سهم	تعداد	سهم	
۵۱۹۱۹	۱۰۰/۰	۵۳۶۶۴	۱۰۰/۰	۵۴۹۳۲	۱۰۰/۰	بانک‌های تجاری دولتی
۲۸۸۱۴	۵۵/۵	۲۷۵۲۹	۵۱/۳	۲۶۶۸۴	۴۸/۶	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۲۲۱۸۶	۴۲/۷	۲۵۰۲۲	۴۶/۶	۲۷۰۱۸	۴۹/۲	کاردانی و دیپلم
۹۱۹	۱/۸	۱۱۱۳	۲/۱	۱۲۳۰	۲/۲	زیر دیپلم
۳۴۲۸۴	۱۰۰/۰	۳۵۳۲۶	۱۰۰/۰	۳۵۵۰۵	۱۰۰/۰	بانک‌های تخصصی دولتی
۲۴۴۰۳	۷۱/۲	۲۴۱۴۲	۶۸/۳	۲۳۴۲۰	۶۶/۰	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۹۵۷۰	۲۷/۹	۱۰۸۰۲	۳۰/۶	۱۱۶۵۳	۳۲/۸	کاردانی و دیپلم
۳۱۱	۰/۹	۳۸۲	۱/۱	۴۳۲	۱/۲	زیر دیپلم
۱۳۰۹۲۴	۱۰۰/۰	۱۳۳۶۱۶	۱۰۰/۰	۱۳۴۳۳۴	۱۰۰/۰	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
۸۵۷۴۳	۶۵/۵	۸۱۶۱۷	۶۱/۱	۷۸۲۹۰	۵۸/۳	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۴۲۱۸۴	۳۲/۲	۴۸۴۷۱	۳۶/۳	۵۲۰۸۰	۳۸/۸	کاردانی و دیپلم
۲۹۹۷	۲/۳	۳۵۲۸	۲/۶	۳۹۶۴	۲/۹	زیر دیپلم
۲۱۷۱۲۷	۱۰۰/۰	۲۲۲۶۰۶	۱۰۰/۰	۲۲۴۷۷۱	۱۰۰/۰	کل بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی
۱۳۸۹۶۰	۶۴/۰	۱۳۳۲۸۸	۵۹/۹	۱۲۸۳۹۴	۵۷/۱	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۷۳۹۴۰	۳۴/۱	۸۴۲۹۵	۳۷/۹	۹۰۷۵۱	۴۰/۴	کاردانی و دیپلم
۴۲۲۷	۱/۹	۵۰۲۳	۲/۲	۵۶۲۶	۲/۵	زیر دیپلم

۱۵-۱۰- تحولات سیستم بانکی

- بازنگری و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی تاسیس، فعالیت و

نظارت بر شرکت‌های تعاونی اعتبار» با رویکرد انتظام‌بخشی بیش از پیش به تعاونی‌های اعتبار در نظام پولی و بانکی کشور و پیشگیری از تکرار پیدایش شرکت‌های تعاونی اعتبار نامنضبط و غیر نظام‌مند (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۱۱۱۵۵۴ مورخ ۱۳۹۶/۴/۱۷)؛

- بازنگری و ابلاغ «دستورالعمل محاسبه سرمایه نظارتی و کفایت سرمایه موسسات اعتباری» با هدف حفظ ثبات و سلامت نظام بانکی کشور از طریق نگهداری سطح مناسب سرمایه توسط موسسات اعتباری در راستای پوشش ریسک‌های مترتب بر عملیات بانکی (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۱۱۱۵۹۷ مورخ ۱۳۹۶/۴/۱۷)؛

- بازنگری و ابلاغ «دستورالعمل ناظر بر وضعیت باز ارزی موسسات اعتباری» با در نظر داشتن آخرین وضعیت موسسات اعتباری در این رابطه و به منظور مدیریت بهینه دارایی‌ها، بدهی‌ها و تعهدات ارزی و مدیریت ریسک حاصل از نوسانات نرخ ارز در فعالیت موسسات اعتباری (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۳۱۱۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۰)؛

اهم اقدامات انجام شده در سال ۱۳۹۶ به شرح

زیر می‌باشد:

بخش اول- اقدامات مرتبط با تدوین مقررات، آیین‌نامه،

دستورالعمل، بخشنامه و اصلاحیه‌ها

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل الزامات ناظر بر حاکمیت شرکتی در موسسات اعتباری غیر دولتی» با رویکرد تقویت راهبری موسسات اعتباری و دستیابی به اهداف عملیاتی، گزارش‌دهی مالی و رعایت قوانین و مقررات در موسسات اعتباری (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۵۱۹۳۵ مورخ ۱۳۹۶/۲/۲۴)؛

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار» با رویکرد پیشگیری از ورود بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به عرصه بنگاه‌داری و ضابطه‌مندتر نمودن سرمایه‌گذاری آنها، بنابر لزوم محدود شدن ریسک ناشی از سرمایه‌گذاری موسسات اعتباری (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۶۱۲۷۷ مورخ ۱۳۹۶/۳/۱)؛

- ترجمه و ابلاغ سند «شیوه عمل احتیاطی با دارایی‌های دارای مشکل، تعاریف امهال و مطالبات غیر جاری» از انتشارات کمیته نظارت بانکی بال؛

- ترجمه و ابلاغ بخش‌هایی از اسناد بین‌المللی «بال II» و «بال III» به منظور تعمیق مفاهیم مرتبط با اسناد مذکور در نظام بانکی کشور و تسهیل مراحل پیاده‌سازی و اجرای استانداردهای آن در موسسات اعتباری.

بخش دوم- اقدامات مرتبط با مبارزه با پولشویی

- انجام بازرسی جامع از تمامی بانک‌ها در خصوص نحوه اجرای مقررات مبارزه با پولشویی؛

- بازرسی موردی بانک‌ها از نظر رعایت قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی و نظارت بر اجرای فازهای مربوط به عملیاتی شدن نرم‌افزار AML؛

- بررسی منشا تامین سرمایه اولیه و نیز افزایش سرمایه بانک‌ها و موسسات اعتباری، مطابق مصوبه شورای عالی امنیت ملی؛
- بررسی منشا تامین سرمایه اولیه و نیز افزایش سرمایه بیمه‌ها، براساس مصوبه شورای عالی مبارزه با پولشویی؛

- تدوین و ابلاغ بخشنامه‌های مربوط به اجرای مصوبات شورای عالی مبارزه با پولشویی به شبکه بانکی کشور؛

- برگزاری دوره‌های آموزشی مقدماتی و پیشرفته در زمینه مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم با همکاری اداره آموزش و مطالعات نیروی انسانی بانک، موسسه عالی آموزش بانکداری ایران و پژوهشکده پولی و بانکی؛

- تبادل اطلاعات با سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی ذی‌ربط طبق مقررات در خصوص مبارزه با پولشویی و جمع‌آوری و اخذ تجارب بین‌المللی؛

- حضور فعال در مجامع بین‌المللی و تشریح اقدامات انجام شده توسط بانک مرکزی در زمینه مبارزه با پولشویی؛

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل اجرایی شناسایی و تعیین تکلیف حساب‌های مطالبه نشده و مازاد (ریالی)» با هدف صیانت از حقوق صاحبان وجوه حساب‌های راکد و غیر فعال، کاهش احتمال سوء استفاده از وجوه یاد شده، ارتقای شفافیت‌های مالی بانک‌ها و همچنین، ایجاد رویه واحد حسابداری در ثبت و نگهداری وجوه مزبور در بانک‌ها (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۱۶۵۶۵۰ مورخ ۱۳۹۶/۵/۳۰)؛

- تدوین و ابلاغ «دستورالعمل رعایت قوانین و مقررات در موسسات اعتباری» به منظور ارتقای رعایت قوانین و مقررات در شبکه بانکی کشور سازگار با استانداردها و رویه‌های پذیرفته شده بین‌المللی (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۲۳۵۰۷۶ مورخ ۱۳۹۶/۷/۲۷)؛

- تدوین و ابلاغ حداقل الزامات مدیریت «ریسک نقدینگی موسسات اعتباری» با هدف حصول اطمینان از دسترسی موسسات اعتباری به سطح مناسب نقدینگی جهت ایفای به موقع تعهدات، محافظت از حقوق سپرده‌گذاران و کنترل و کاهش ریسک نقدینگی (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۲۵۱۰۸۱ مورخ ۱۳۹۶/۸/۹)؛

- اصلاح و ابلاغ «دستورالعمل ناظر بر ضمانت‌نامه بانکی-ریالی» با رویکرد پیشگیری از وقوع تخلف و سوء استفاده از ضمانت‌نامه (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۲۵۵۷۵۵ مورخ ۱۳۹۶/۸/۱۴)؛

- تصویب و ابلاغ «دستورالعمل بند (ب) ماده ۱۷ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و بند (الف) ماده ۲۰ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور» به پیشنهاد مشترک بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور (موضوع بخشنامه شماره ۹۶/۳۰۷۰۷۴ مورخ ۱۳۹۶/۹/۲۷)؛

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۶

به مراجع ثبتی اعلام می‌گردد. تاییدیه‌های ثبتی که عمدتاً مربوط به صورت‌جلسات متعدد نهادهای مذکور است، صادر گردید.

به منظور اجرایی نمودن بند (ت) ماده ۲۱ قانون احکام دائمی توسعه کشور و جزء ۴ از بند (الف) ماده ۱۴ قانون برنامه ششم توسعه، صلاحیت حرفه‌ای ۱۸۹ نفر که به عنوان مدیر عامل و اعضای هیات‌مدیره بانک‌ها و موسسات اعتباری معرفی شده بودند، در کمیته‌های مرتبط مورد بررسی قرار گرفت و صلاحیت ۱۱۶ نفر از ایشان به تایید بانک مرکزی رسید.

با ابلاغ دستورالعمل جدید اجرایی تاسیس، فعالیت و نظارت بر شرکت‌های تعاونی اعتبار در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۹، اقدامات و همچنین همکاری‌های لازم با وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ادارات حوزه نظارت انجام گرفت.

درخواست بانک چینی ICBC مبنی بر تاسیس شعبه در ایران مورد بررسی قرار گرفت و در چارچوب الزامات قانونی موافقت اصولی با تاسیس شعبه فوق در خرداد ماه ۱۳۹۶ صادر شد که با توجه به درخواست تعلیق تاسیس شعبه تا زمان ایجاد شرایط مطلوب توسط بانک فوق، منتج به نتیجه نشد.

موافقت اصولی برای شعب بانک‌های سینا، خاورمیانه و سامان در کشور آلمان و همچنین موافقت اصولی با دفتر نمایندگی بانک سامان در کشور هندوستان صادر گردید.

بیش از ۱۴۰۰۰ واحد خدمات ارتباطی شهر و روستایی شرکت پست‌بانک و همچنین تعاونی‌های اعتبار منحل تشکیل‌دهنده موسسه اعتباری کاسپین در سال ۱۳۹۶ ساماندهی شدند که ادامه فعالیت شرکت‌های تعاونی مزبور در قالب شخصیت حقوقی جدید می‌باشد.

آمار صدور مجوز تاسیس، فعالیت، تمدید مجوز فعالیت و نیز تعلیق و ابطال مجوزهای صادره به شرح جدول ذیل می‌باشد:

- ایجاد و راه‌اندازی سامانه نهاب (سامانه نظام هویت‌سنجی الکترونیکی بانکی) و پیشبرد پروژه مذکور به منظور اجرای ماده ۲۰ آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با پولشویی مصوب سال ۱۳۸۸ و در راستای حصول اطمینان از رعایت مقررات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در شبکه بانکی کشور بر مبنای شناسایی کامل هویت مشتریان بانک‌ها؛
- تهیه پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم؛

- انجام مراحل مقدماتی تدوین پرسش‌نامه‌ای برای بازرسی همه‌جانبه بازرسان مبارزه با پولشویی شبکه بانکی کشور.

بخش سوم - اقدامات مرتبط با مجوزهای بانکی^(۱)

بانک مرکزی به استناد قانون پولی و بانکی کشور، قانون تنظیم بازار غیر متشکل پولی و قوانین توسعه‌ای کشور، در راستای ایفای نقش خودتقاضاها و مجوزهای تاسیس، فعالیت و تغییرات ثبتی نهادهای بازار پول را بررسی می‌نماید. این بانک در سال ۱۳۹۶ با بررسی تقاضاهای تاسیس نهادهای جدید و ساماندهی نهادهای موجود، نسبت به صدور مجوزهای تاسیس یا فعالیت ۸ تعاونی اعتبار، ۲۱ صندوق قرض‌الحسنه، ۲۳۵ صرافی، ۵ لیزینگ و تمدید مجوز ۱۲۶ مورد از نهادهای یاد شده که دارای مجوز موقت فعالیت بودند و همچنین، ابطال مجوز تاسیس یا فعالیت ۴ صرافی و ۳ تعاونی اعتبار اقدام نمود.

در راستای اجرای برنامه ششم توسعه کشور و بند (الف) ماده ۲۱ قانون احکام دائمی، تغییرات نهادهای پولی شامل صورت‌جلسات هیات مدیره و مجامع عمومی پس از بررسی و انجام استعلام‌های ذی‌ربط، در صورت احراز کامل شرایط، تایید و

۱- میان زمان اخذ مجوز بانک‌ها و موسسات اعتباری از بانک مرکزی با زمان ارسال خلاصه دفترکل استاندارد آنها جهت درج در آمارهای پولی و مالی کشور فاصله وجود دارد.

جدول ۱۵-۱۸- تعداد مجوزهای صادره، تمدید و ابطال شده برای نهادهای فعال در بازار غیر متشکل پولی در سال ۱۳۹۶(۱)

ابطال / تعلیق مجوز	جمع	تمدید مجوز	مجوز اولیه		
			مجوز فعالیت	مجوز تاسیس	
۳	۲۲	۱۴	۶	۲	تعاونی اعتبار
۰	۲۲	۱	۱۲	۹	صندوق قرض‌الحسنه
۰	۱۶	۱۱	۲	۳	واسپاری (لیزینگ)
۴	۳۳۵	۱۰۰	۱۳۳	۱۰۲	صرافی
۷	۳۹۵	۱۲۶	۱۵۳	۱۱۶	جمع

۱- با صدور مجوز تاسیس، امکان ثبت و ایجاد نهادهای مذکور و با صدور مجوز فعالیت، امکان فعالیت آنها میسر می‌شود.